

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗ'ЯСНЕННЯ З ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

07 вересня 2023 р.

Київ

№ 6-pp/дд

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги від 30.08.2023 № 500-01/198-п,

ВСТАНОВИВ:

З метою узагальнення підходів щодо визначення належності до державної допомоги заходів із підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері соціальних послуг, підготовлено роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги для підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері надання соціальних послуг, з урахуванням норм законодавства України та законодавства Європейського Союзу (ЄС).

1. Законодавче регулювання сфери надання соціальних послуг в Україні

Відповідно до статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Відповідно до пункту 6 статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються, зокрема, основи соціального захисту. Відповідно до пункту 9 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України належать, зокрема, видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Пунктом 4 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України передбачено, що до видатків, що здійснюються з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, належать видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, зокрема, на:

- державні програми соціального забезпечення: притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей та соціальні гуртожитки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (якщо не менше 70 відсотків кількості дітей, які перебувають у цих закладах, припадає на територію відповідної територіальної громади), малі групові будинки; територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг); центри соціальної реабілітації дітей з інвалідністю; центри професійної реабілітації осіб з інвалідністю, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї; компенсації

фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги;

- сільські, селищні та міські програми і заходи щодо реалізації державної політики стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї, у тому числі утримання та програми центрів соціальних служб.

Закон України «Про соціальні послуги» визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про соціальні послуги» законодавство про соціальні послуги ґрунтується на Конституції України і складається з цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону, що регулюють відносини у системі надання соціальних послуг, та міжнародних договорів України з питань надання соціальних послуг, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Пунктом 17 частини першої статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» передбачено, що соціальні послуги – дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають.

Згідно з пунктом 15 частини першої статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» складні життєві обставини – обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» надавачі соціальних послуг провадять свою діяльність відповідно до законодавства про соціальні послуги, на підставі установчих та інших документів, якими визначено перелік соціальних послуг та категорії осіб, яким надаються такі послуги, за умови забезпечення їх відповідності критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, встановленим Кабінетом Міністрів України. Надавачі соціальних послуг можуть належати до державного, комунального або недержавного секторів.

Частиною другою статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» передбачено, що до надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору належать надавачі соціальних послуг, утворені органами, зазначеними у частині першій статті 11 цього Закону, діяльність яких фінансується за рахунок коштів відповідного бюджету/бюджетів. До надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору належать:

1) установи/заклади надання соціальних послуг (стаціонарні, реабілітаційні, тимчасового перебування);

2) інші установи/заклади соціальної підтримки (обслуговування), у тому числі спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

З метою оптимізації та комплексного підходу до надання соціальних послуг можуть утворюватися комплексні установи/заклади надання соціальних послуг, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи, які надають різні соціальні послуги різним групам населення.

Типове положення про установи/заклади, що надають соціальні послуги, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до статті 27 Закону України «Про соціальні послуги» фінансування надання соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань) та інших джерел, не заборонених законом.

Частиною другою статті 28 Закону України «Про соціальні послуги» передбачено, що надавачі соціальних послуг державного та комунального секторів надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів:

а) незалежно від доходу отримувача соціальних послуг:

- особам, які постраждали від торгівлі людьми і отримують соціальну допомогу відповідно до законодавства у сфері протидії торгівлі людьми, особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, дітям з інвалідністю, особам з інвалідністю І групи, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа віком до 23 років, сім'ям опікунів, піклувальників, прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, сім'ям патронатних вихователів, дітям, визначеним пунктом 5 частини шостої статті 13 цього Закону, – всі соціальні послуги;

- іншим категоріям осіб – соціальні послуги з інформування, консультування, надання притулку, представництва інтересів, перекладу жестовою мовою, а також соціальні послуги, що надаються екстрено (кризово);

б) отримувачам соціальних послуг, крім зазначених у пункті 1 цієї частини, середньомісячний сукупний дохід яких становить менше двох прожиткових мінімумів для відповідної категорії осіб, – всі соціальні послуги.

Пунктом 1 Типового положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 № 1417, передбачено, що Територіальний центр надання соціальних послуг (далі – територіальний центр) є бюджетною установою, рішення щодо утворення, ліквідації або реорганізації якої приймає місцевий орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування.

Згідно з пунктом 12 цього ж Типового положення територіальний центр утримується за рахунок коштів, які відповідно до Бюджетного кодексу України виділяються з місцевих бюджетів на соціальний захист населення та соціальне забезпечення, інших надходжень, у тому числі від діяльності його структурних підрозділів, від надання платних соціальних послуг, а також благодійних коштів громадян, підприємств, установ та організацій.

Водночас пунктом 12 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України визначено, що бюджетні установи – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими. Крім цього, частиною першою статті 17 Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» передбачено здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг різним категоріям населення покладається на республіканський Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні, міські, районні у містах, селищні та сільські центри соціальних служб.

Статтею 19 цього ж Закону передбачено, що суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю утримуються за рахунок коштів, передбачених у місцевих бюджетах, коштів благодійної допомоги (пожертвувань) та інших джерел у порядку, встановленому законодавством.

2. Визнання належності заходів державної підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері надання соціальних послуг до державної допомоги

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Відсутність хоча б одного із зазначених вище критеріїв виключає наявність державної допомоги у значенні статті 1 Закону.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

Частиною першою статті 3 Господарського кодексу України визначено, що під господарською діяльністю в цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Статтею 52 Господарського кодексу України встановлено, що некомерційне господарювання – це самостійна систематична господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Відповідно до частини першої статті 262 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Відповідно до статті 264 Угоди сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, які впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЕС), зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу (далі – Суд), а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.

Згідно з пунктом (d) статті 1 Регламенту Ради (ЄС) № 2015/1589 від 13 липня 2015 року про встановлення детальних правил застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу (кодифікація) (далі – Регламент № 2015/1589) «схема допомоги» означає будь-який акт, на основі якого суб'єктам господарювання, визначеним у такому акті загальним та абстрактним чином, може бути надано індивідуальну допомогу без потреби в додаткових імплементаційних заходах, та будь-який акт, на основі якого одному чи декільком суб'єктам господарювання може бути надано допомогу, не пов'язану з конкретним проектом, на невизначений строк та/або в невизначеному розмірі.

Відповідно до пункту 15 статті 1 Закону України «Про державну допомогу» програма державної допомоги – нормативно-правовий акт або сукупність актів, на підставі яких певним категоріям суб'єктів господарювання передбачається надання державної допомоги впродовж певного або невизначеного періоду у визначеному або невизначеному розмірі.

Тобто поняття програми державної допомоги відповідає поняттю схеми державної допомоги відповідно до Регламенту № 2015/1589.

Пунктом 7 Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) ДФЕС (далі – Повідомлення Комісії) встановлено, що Суд неодноразово зазначав, що суб'єктами господарювання є особи, що здійснюють економічну діяльність, незалежно від їх

юридичного статусу та джерел фінансування. Таким чином, віднесення певної особи до кола суб'єктів господарювання повністю залежить від характеру її діяльності.

Згідно з пунктом 19 Повідомлення Комісії класифікація схем у сфері соціального забезпечення (далі – схеми соціального забезпечення) як таких, що передбачають здійснення економічної діяльності, залежить від їх організації та структури. У загальному в судовій практиці розрізняють схеми соціального забезпечення, які ґрунтуються на принципі солідарності, та економічні схеми.

Згідно з пунктом 20 Повідомлення Комісії схеми соціального забезпечення, які ґрунтуються на принципі солідарності та не передбачають здійснення економічної діяльності, зазвичай мають такі характеристики:

- обов'язкова участь у схемі соціального забезпечення – схема базується на системі обов'язкових, встановлених законодавством внесків її учасників. Система обов'язкових внесків є необхідною для застосування принципу солідарності та фінансової рівноваги. Солідарність передбачає перерозподіл доходів між тими, хто має кращі доходи, і тими, хто, зважаючи на свої ресурси та стан здоров'я, був би позбавлений необхідного соціального захисту¹;

- схема соціального забезпечення спрямована виключно на досягнення соціальної мети – суб'єкт господарювання виконує виключно соціальну функцію, його діяльність не є економічною діяльністю для цілей законодавства у сфері конкуренції²;

- схема соціального забезпечення є неприбутковою – суб'єкти господарювання виконують виключно соціальну функцію, яка ґрунтується на принципі солідарності та є цілком некомерційною;

- розмір виплат, передбачених схемою соціального забезпечення, не залежать від внесків – соціальні виплати є встановленими законом виплатами і не мають відношення до суми внесків, які сплачуються учасниками відповідно до схеми. У суб'єкта господарювання відсутній вплив на зміну суми внесків учасників схеми чи встановлення рівня виплат особам, що їх потребують³;

- розмір виплат не завжди пропорційний до розміру доходів застрахованої особи – наприклад, сплата високих внесків може призвести лише до надання обмежених пільг і, навпаки, відносно низькі внески, розраховані на основі законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати, дають право на допомогу, розраховану відповідно до заробітку, що перевищує цей поріг⁴;

- схема соціального забезпечення контролюється державою – законодавством передбачено контроль відповідними органами державної влади щодо реалізації схеми соціального забезпечення.

Отже, якщо схема соціального забезпечення відповідає зазначеним вище характеристикам, вона ґрунтується на принципі солідарності.

Відповідно до пункту 21 Повідомлення Комісії схеми соціального забезпечення, які ґрунтуються на принципі солідарності, необхідно відрізнити від схем соціального забезпечення, які передбачають здійснення економічної діяльності та відповідають таким характеристикам:

- добровільне членство у схемі соціального забезпечення – суб'єкт господарювання здійснює економічну діяльність, самостійно визначає розмір внесків та виплат для учасників схеми соціального забезпечення і діє відповідно до принципу капіталізації;

¹ Рішення Суду від 17 лютого 1993 року. *Christian Poucet v Assurances Générales de France та Caisse Mutuelle Régionale du Languedoc-Roussillon*, пункти 10 та 13.

² Рішення Суду від 22 січня 2002 року, *Cisal i INAIL*, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, пункт 45.

³ Рішення Суду від 17 лютого 1993 року. *Christian Poucet v Assurances Générales de France та Caisse Mutuelle Régionale du Languedoc-Roussillon*, пункт 18.

⁴ Рішення Суду від 22 січня 2002 року, *Cisal i INAIL*, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, пункти 40-41.

- принцип капіталізації – передбачає залежність розміру виплат учасникам схеми соціального забезпечення від розміру їх внесків та від фінансових результатів схеми, при цьому переваги, які надає така схема соціального забезпечення, залежать виключно від суми внесків, сплачених її учасниками;

- мета отримання прибутку – реалізація схеми соціального забезпечення здійснюється для отримання прибутку;

- виплати є додатковими до тих, які здійснюються за основною схемою соціального забезпечення.

Пунктом 22 Повідомлення Комісії передбачено, що деякі схеми допомоги поєднують у собі як характеристики схем соціального забезпечення, що ґрунтуються на принципі солідарності, так і схем соціального забезпечення, які передбачають здійснення економічної діяльності. У такому разі класифікація схеми соціального забезпечення залежить від аналізу різних характеристик та їхньої відносної важливості.

Застосування законодавства у сфері державної допомоги для підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері надання соціальних послуг

Комітет за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу прийняв рішення про визнання державної підтримки, яку надає орган місцевого самоврядування (далі – Надавач) отримувачам – Центрам надання соціальних послуг (далі – Центри), такою, що не є державною допомогою відповідно до Закону.

Комітетом встановлено, що державна підтримка здійснюватиметься у формі фінансування на утримання комунальних установ/закладів, підпорядкованих органу місцевого самоврядування, для підвищення ефективності функціонування системи соціальної допомоги та забезпечення соціальною інфраструктурою.

Передбачалось, що фінансова підтримка надаватиметься в рамках міської цільової програми.

Мета зазначеної програми:

- забезпечення оптимального функціонування цілісної системи захисту прав дітей та сімей з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах, дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- реалізація системи сімейно-орієнтованого підходу в запобіганні соціальному сирітству та догляду за дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування;
- створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї;
- підвищення якості надання соціальних послуг та забезпечення їх доступності сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- удосконалення комплексної моделі соціальної підтримки родин вимушених переселенців;
- активізація громади (громадських, благодійних, релігійних організацій) щодо підтримки соціальних програм, проєктів, заходів із метою підвищення потенціалу сімей, дітей, молоді;
- підтримка та розвиток волонтерського руху в реалізації соціальної та сімейної політики міста;
- впровадження підтримуючих послуг для вразливих категорій дітей та сімей із дітьми.

Під час розгляду повідомлення було встановлено, що Центри, підпорядковані органу місцевого самоврядування, є неприбутковими установами – соціальними закладами, діяльність яких спрямована на досягнення соціальних результатів без мети одержання прибутку. Центри здійснюють свою діяльність із метою проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню у складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення. Центри надають виключно

безкоштовні соціальні послуги особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, не залежно від доходів такої особи, жодна плата з таких осіб не стягується. Діяльність Центрів фінансується виключно за рахунок бюджету міста.

Тобто діяльність Центрів спрямована виключно на досягнення соціальної мети, є неприбутковою, соціальні послуги надаються особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, безкоштовно і в повному обсязі, не залежно від доходів такої особи, діяльність Центрів повністю фінансується та контролюється державою. Зазначене вище підтверджує здійснення Центрами виключно соціальної функції та діяльності відповідно до принципу солідарності в розумінні пункту 20 Повідомлення Комісії.

Отже, Комітетом встановлено, що діяльність Центрів спрямована на досягнення соціального результату та є неекономічною. Повідомлена підтримка спрямована на фінансування витрат Центрів для надання безкоштовних соціальних послуг населенню та не надає Центрам переваг для провадження окремого виду господарської діяльності, не спотворює і не загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Водночас Комітет надав застереження щодо надання Центрам підтримки Надавачем:

- використання коштів державної підтримки Центрами на здійснення господарської діяльності щодо надання платних послуг (у разі її здійснення) може містити ознаки державної допомоги та потребуватиме повідомлення Уповноваженого органу у визначеному законодавством порядку;

- у випадку здійснення Центрами господарської діяльності щодо надання платних послуг Надавач має забезпечити розподіл обліку доходів та витрат такими Центрами (у разі надання ними платних послуг) для обліку основного виду діяльності та додаткового (господарської діяльності, пов'язаної з наданням платних послуг).

Відтак за результатами розгляду повідомлення Комітет постановив, що надання місцевим органом влади підтримки Центрам за рахунок місцевих ресурсів не є державною допомогою в розумінні Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Враховуючи викладене, з урахуванням норм законодавства Європейського Союзу, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та пунктом 4 частини другої статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», Антимонопольний комітет України надає такі

РОЗ'ЯСНЕННЯ:

1. Підтримка за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів діяльності суб'єктів господарювання у сфері надання соціальних послуг, яка спрямована на програми соціального забезпечення, що реалізуються згідно з принципом солідарності та передбачають:

- обов'язкову участь у програмі соціального забезпечення – участь у програмі базується на системі обов'язкових внесків її учасників, встановлених законодавством;
- спрямованість програми соціального забезпечення виключно на досягнення певної соціальної мети;
- неприбутковість програми соціального забезпечення – суб'єкти господарювання виконують виключно соціальну функцію, яка базується на здійсненні некомерційної діяльності;
- розмір виплат учасникам програми соціального забезпечення не залежать від здійснених ними внесків;
- розмір виплат не завжди пропорційний до розміру доходів учасників програми соціального забезпечення;
- здійснення контролю реалізації програми соціального забезпечення органами державної влади,

є такою, що спрямована на провадження неекономічної діяльності і, відповідно, **не є державною допомогою** згідно із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та не потребує подання повідомлення про державну допомогу до Антимонопольного комітету України.

2. Підтримка за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів діяльності суб'єктів господарювання у сфері надання соціальних послуг, яка спрямована на програми соціального забезпечення, що передбачають:

- добровільну участь у програмі соціального забезпечення;
- принцип капіталізації – залежність розміру виплат учасникам програми соціального забезпечення від їх внесків та від фінансових результатів програми;
- мету отримання прибутку – реалізація схеми соціального забезпечення здійснюється для отримання прибутку;
- виплати учасникам програми є додатковими до тих, які здійснюються за основною програмою соціального забезпечення,

містить ознаки державної допомоги відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та потребує подання повідомлення до Антимонопольного комітету України згідно зі статтею 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та відповідно до Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 04.03.2016 № 2-рп, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.04.2016 за № 501/28631 (зі змінами)⁵.

Головуюча –
перший заступник Голови Комітету –
державний уповноважений

Ольга МУЗИЧЕНКО

⁵ Відповідно пункту 5² розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (у редакції згідно із Законом України «Про внесення зміни до пункту 52 розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо застосування його положень в період дії воєнного стану» від 01.04.2022 № 2175-ІХ) надавачі державної допомоги звільняються від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу та про пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги, якщо така державна допомога надається під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування.